

Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Validity and Reliability Study of Special Event Volunteer Motivation Scale

Araştırma Makalesi

¹Alper YILDIZ, ²Sinan YILDIRIM, ¹Settar KOÇAK
¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Ankara
²Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

ÖZ

Farrell ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilen Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği (SEGMÖ)'nin Türk spor etkinliklerindeki gönüllüler için geçerliği ve güvenilirliğinin test edilmesini amaçlayan bu çalışmada, araştırma grubu altı farklı spor etkinliğinde "2014 ISF Liseler Dünya Hentbol Şampiyonası, Türkiye Basketbol Ligi, 2014 FIBA Kadınlar Dünya Şampiyonası, TBL All Star 2015, 2013 FIFA 20 Yaş Altı Dünya Kupası ve 36. Vodafone İstanbul Maratonu" görev alan 320 kadın, 575 erkek toplam 895 ($\bar{X}$ yaş= 23.7 ± 5.79 yıl) gönüllü bireyden oluşmaktadır. SEGMÖ'nün yapı geçerliği açım-layıcı faktör analizine göre 22 maddeli dört faktörlü "amaçsal, dayanışma, bağlılıklar ve kişisel ilgi" bir yapı ortaya çıkmış ve bu yapının model-veri uyumu doğrulayıcı faktör analiziyle test edilmiştir. İç tutarlılığının belirlenmesi için ise Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Sonuç olarak, SEGMÖ'nün Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir araç olduğu ve spor etkinliklerinde görev alan gönüllülerin motivasyonunu ölçmede kullanılabileceği kanıtlanmıştır.

ABSTRACT

The aim of this study was to ensure validity and reliability of Farrell et. al.'s (1998) Special Event Volunteer Motivation Scale (SEVMS) for volunteers of sports events in Turkey. Sample of the study consisted of 320 female, 575 male and 895 in total ($\bar{X}$ age= 23.7 ± 5.79 years) volunteers who served in six different sports events "ISF Handball 2014 World Schools Championship, Turkish Basketball League, FIBA World Championship for Women 2014, TBL All Star 2015, 2013 FIFA U-20 World Cup, and 36th Vodafone Istanbul Marathon". Construct validity of SEVMS was tested by employing exploratory factor analysis and results demonstrated a four-factor model "purposive, solidary, commitments, and self-interest" with 22 items. Model fit of this model was tested by confirmatory factor analysis. Cronbach's alpha coefficient was used for determining internal consistency of the scale. Consequently, it was proved that Turkish version of SEVMS is a valid and reliable instrument, and can be used for measuring motivations of volunteers who take part in sports events.

Anahtar Kelimeler

Gönüllülük, Motivasyon, Spor etkinlikleri

Key Words

Volunteering, Motivation, Sports Events

GİRİŞ

Çoğu spor etkinliği için kritik olan gönüllülük gerek akademik literatürde gerekse uygulama alanında artan bir şekilde ilgi çekmektedir (Allen ve Bartle, 2014). Spor etkinliklerinde görev alan gönüllüler yönetim, teknik destek, sağlık ve güvenlik gibi birçok alanda görev alabilmektedirler (Johnston ve diğ., 1999). Adams ve Deane (2009) gönüllülerin katkısı olmadan bir spor etkinliğine ev sahipliği yapmanın imkansız olduğunu düşünmektedirler. 2012 Londra yaz olimpiyatlarında gönüllüler "Oyun İnşa Edenler" olarak adlandırılmışlardır ve 2012 Londra organizasyon komitesi çok sayıda gönüllünün desteğinden yararlanmıştı. Yaklaşık 240000 gönüllü başvurusundan 70000'i Oyun İnşa Edenler olarak seçilmiştir. Ayrıca, Londra 2012 organizasyon komitesi başkanı Sebastian Coe "gönüllüler olimpiyat oyunlarının can damarı ve bu ülkede yaşayan binlerce insanın DNA'sının bir parçasıdır" diyerek bu organizasyonda rol alan gönüllüleri tarif etmiştir ("Volunteers: Helping to make the Games happen," 2012). FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği) turnuvalarında görev alan gönüllüler, FIFA Fair Play 2014 ödülünü almaya layık görülmüşlerdir. Bu örnekler spor organizasyonlarının gönüllülere olan ilgisinin ve gönüllülerin organizasyonlar için önemini göstermektedir. Bu nedenle, insanların neden gönüllü olduğunu, onları gönüllü olmaya neyin motive ettiğini açıklamak başarılı organizasyonlar yapabilmek için önemlidir.

Bir spor etkinliğini başarılı bir şekilde tamamlamada gönüllülerin hayati rolü vardır (Doherty, 2009). İnsanların etkinliklerde gönüllü olma nedenlerini bulabilmek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır (Allen ve Bartle, 2014; Clary ve diğ., 1998; Cnaan ve Goldberg-Glen, 1991; Esmond ve Dunlop, 2004; Farrell ve diğ., 1998; Murrant ve Strathdee, 1995; Pi ve diğ., 2014). Bu araştırmaların sonuçlarına göre insanlar diğerlerine yardım etmek, yeni bilgi-beceri deneyimler kazanmak, yeni arkadaşlar edinmek, kariyer veya deneyim elde etmek gibi birçok sebeple gönüllü olabilir.

Spor etkinliklerine katılan gönüllüler çeşitli faktörlerle motive olabilmektedirler. Gönüllü motivasyonu çalışmaları ilk olarak 1970'lerde Gidron (1978), Howarth (1976), Pitterman (1973) ve Tapp ve Spanier (1973) ile ortaya çıkmaya başlamıştır (akt. Esmond ve Dunlop, 2004). Amaçları gönüllü niteliklerini anlamak, gönüllüler ve gönüllü olmayanları kıyaslamak ve gönüllülerin yaşlarına göre motivasyonlarını belirlemektir.

1980'ler gönüllü motivasyonu ile ilgili çalışmaların artış gösterdiği dönemlerdir. (Esmond ve Dunlop, 2004). Bu dönemde gönüllü motivasyonu başkalarına yönelik (altruism) ve kendine yönelik (egoistic) olarak iki boyutta değerlendirilmektedir. Başkalarına yönelik motivasyonda kişi kendinden de diğerlerine yardım etmeyi daha önemli olarak görmektedir. Kendine yönelik motivasyonda kişinin tatmin olmak, sosyal etkileşim, kariyer fırsatları gibi kendisinin faydalanacağı istekleri önemlidir. Çoğu insan her iki tür motivasyonu gösterebilir (Chelladurai, 2006; Clary ve Synder, 1999).

1990'larda ise tek boyutlu ve çok faktörlü modeller geliştirilmiştir (Esmond ve Dunlop, 2004). Cnaan ve Goldberg-Glen (1991) insan hizmetlerinde gönüllülerde motivasyonu ölçen daha iyi bir toplum yaratmak gibi başkalarına yönelik (altruism) ve kendine yönelik (egoistic) motivasyonun faktörlerini kapsayan 22 maddelik tek boyutlu, "Gönüllü Motivasyonu" isimli bir ölçek geliştirmişlerdir. Caldwell ve Andereck (1994) ise rekreasyonla ilişkili bir faaliyete katılan gönüllülerde motivasyonun üç tipini tanımlamıştır: "*amaçsal*", "*dayanışma*" ve maddi ödüllerle ilgili "*maddesel*".

Clary ve diğerleri (1998) engelli ve hasta bireylere yardım eden gönüllülerin motivasyonunu altı boyutta değerlendiren Gönüllü Fonksiyonları Envanterini geliştirmişlerdir. Bu fonksiyonlar başkalarına yönelik insancıl ilgiyi ifade eden "*değerler*"; yeni bilgi, beceri ve deneyimleri öğrenme ve kişisel gelişim sağlayan "*anlayış*"; arkadaşlarla birlikte olmak gibi diğerleriyle ilişkilerle ilgili motivasyon "*sosyal*"; gönüllü çalışmalarına katılımı elde edilebilecek

faýdalardan “*kariyer*”; diğerlerinden daha şansı olmanın verdiği suçluluğu azaltmak gibi egoyu kuşatan negatif duyguları elimine etmede “*koruyucu*” ve egonun büyüme ve gelişmesi merkezindeki motivasyon süreçlerini kapsayan “*iyileştirme*” boyutlarıdır.

Farrell ve diğerleri (1998), Cnaan ve Goldberg-Glen (1991)'in insani hizmetlerde gönüllü motivasyonunu test eden ölçekleriyle, Getz (1991)'in özel etkinlikler literatüründen faydalanarak özel etkinliklerde gönüllü motivasyonunu inceleyen “Special Event Volunteer Motivation Scale (SEVMS)-Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği (SEGMÖ)” bir ölçüm aracı geliştirmişlerdir. Getz (1991)'in ortaya koyduğu “özel etkinlik” teriminin Türkçe literatürde tam olarak karşılığının bulunmaması sebebiyle ölçek spor etkinlikleri özelinde incelenmiştir. Farrell ve diğerleri (1998), Caldwell ve Anderson (1994)'ün açıklamış olduğu amaçsal ve dayanışma boyutlarına ek olarak gelenekler ve bağlılıklar boyutlarını eklemiştir: topluma ve bir olaya katkıda bulunma ve faydalı bir şeyler yapma isteği “*amaçsal*” boyutu; sosyal etkileşim, grup kimliği ve iletişim ağıyla ilişkili teşvikler “*dayanışma*” boyutu; bireylerin gönüllü kariyerlerine dışsal etki olarak görülen serbest zaman kullanımı ve aile gelenekleriyle ilişkili motivasyon “*gelenekler*” boyutu; ve

gönüllülükte diğerlerinden beklentileri vurgulayan “*bağlılıklar*” boyutu olarak tanımlanmıştır. SEGMÖ'nün geçerlik ve güvenirliği farklı kültürlerde test edilmiştir. Örneğin, ölçeğin Yunanca versiyonunu Grammatikopoulos ve diğerleri (2006); Güney Afrika versiyonunu Surujal (2010); Malezya versiyonunu Khoo ve Engelhorn (2007) geçerlik ve güvenirlik açısından sınıamışlardır.

Etkinlik gönüllülerinin motivasyonunun spor alanı için yeni bir kavram olması ve Türk kültürü içerisinde bu tür çalışmaların bulunmaması, bu çalışmanın hazırlanmasında etkili olmuştur. Ayrıca, bu ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması sosyoloji, psikoloji, yönetim gibi alanlarda farklı değişkenler ve kavramlarla çalışmalar yapılmasının önünü açacaktır. Buradan hareketle çalışmanın amacı, SEGMÖ'nün Türk spor etkinliklerindeki gönüllüler için geçerliği ve güvenirliğinin test edilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Araştırmada veri toplamada tesadüfi olmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini açımlayıcı faktör analizi sürecinde beş farklı spor etkinliğinde “2014 ISF Liseler Dünya Hentbol Şampiyonası, Türkiye Basketbol Ligi, 2014 FIBA Kadınlar Dünya Şampiyonası, TBL All

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.

Değişkenler	Kategori	Frekans	Yüzde	$\bar{X}$	Ss
Cinsiyet	Kadın	320	% 35.8	23.7	5.79
	Erkek	575	% 64.2		
Yaş		893			
Eğitim Durumu	Ortaokul	2	% 0.2		
	Lise	84	% 9.4		
	Üniversite	725	% 81.0		
	Lisansüstü	84	% 9.4		
Meslek	Öğrenci	574	% 64.1		
	İşsiz	24	% 2.7		
	Diğer	295	% 33.2		

Star 2015, 2013 FIFA 20 Yaş Altı Dünya Kupası" görev alan gönüllülerin verileri oluştururken, doğrulayıcı faktör analizinde "36. Vodafone İstanbul Maratonu'nda" görev alan gönüllüler oluşturmuştur. Ölçekler araştırmacı tarafından elden ve online ölçek aracılığı ile toplanmıştır. Online olarak oluşturulan (ODTÜ Anket Servisi) ölçek formları bir hafta arayla iki kez 4532 gönüllünün e-posta adresine gönderilmiş ve 852 ölçek geri dönmüştür. Elden ise 63 ölçek toplanmıştır. Toplam olarak ise geri dönen 915 ölçekten 895'i analize dahil edilmiştir. Katılımcılara ait sosyodemografik bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Veri Toplama Aracı: Katılımcılara kişisel bilgi formu ve "Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği" (SEGMÖ) uygulanmıştır.

Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği (SEGMÖ): Farell ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilen ölçek çeşitli etkinliklerde görev alan gönüllülerin motivasyon düzeylerini ölçen bir araçtır.

SEGMÖ, Farell ve diğerleri (1998)'in araştırmasında dört alt boyuttan ve toplam 28 maddeden oluşmaktadır: amaçsal alt boyutu "Etkinliğin başarıya ulaşmasına yardımcı olmak istedim", dayanışma alt boyutu "Başka insanlarla ilişkiler geliştirmek istedim", gelenekler alt boyutu "Bir aile geleneği olan gönüllülüğünü devam ettirmek istedim" ve bağlılıklar alt boyutu "Becerilerime ihtiyaç vardı".

Ölçek, 1 (hiç önemli değil) ile 5 (son derece önemli) arasında 5'li likert ölçek türünde puanlanmaktadır. Ölçekte 3'üncü (önemli) seçenek nötr ifade içermemektedir ve hesaplamalarda bu şekilde ele alınmalıdır. Ölçek ortalama puan üzerinden değerlendirilmekte ve ölçekten alınan yüksek puan (2'den daha yüksek) gönüllünün etkinliğe katılım için yüksek motivasyona sahip olduğunu ifade etmektedir.

Verilerin Toplanması: Ölçeğin kullanımı ve üzerinde yapılabilecek işlemler için ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmış; sonrasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uygulamalı Etik Araştırma Merkezinden etik izin alınmıştır. Ölçekler katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak doldurtulmuş ve ölçekler doldurtul-

madan önce katılımcılara çalışmayla ilgili gerekli bilgi verilmiştir.

Verilerin Analizi: Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi yapıldıktan sonra, gönüllülerde kullanımının uygunluğunu test etmek için betimleyici analizlerde ve açımlayıcı faktör analizinde SPSS 22.0 istatistik programı, doğrulayıcı faktör analizinde ise IBM AMOS 18.0 istatistik programı kullanılmıştır.

Dil Geçerliliği: Kültürler arası adaptasyon sürecinde Beaton ve diğerleri (2000)'in önerdiği yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemde öncelikle İngilizce dili üzerine eğitim almış iki uzman tarafından ölçeğin orijinal formu Türkçe'ye çevrilmiştir. Uzmanların biri çalışmanın kavramları ve içeriğinden haberdar iken, diğerine çalışmayla ilgili bilgi verilmemiştir. Bu iki çevirideki maddeler karşılaştırılmış, aynı ve farklı olan maddeler belirlenmiş ve bunların senteziyle yeni bir ölçek formu oluşturulmuştur. Daha sonra ölçeğin orijinal formundan ve kavramlarından tamamen habersiz olan farklı iki çevirmen tarafından ölçek İngilizceye geri çevrilmiştir. Sonrasında alanda uzman üç kişi tarafından orijinal ölçeğin maddeleri ve geri çevirisi yapılan maddeler karşılaştırılmış ve aynı uzmanlarca anlamsal, deyimsel (idiomatic), deneyimsel ve kavramsal uygunluğu için değerlendirilmiştir. Bunların sonucunda hazırlanan bir ön test formu 20 katılımcıya uygulanmış ve maddeleri anlama düzeyleri incelenmiştir. Son olarak elde edilen tüm dokümanlar uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve ölçeğe son şekli verilmiştir.

Yapı Geçerliliği: SEGMÖ için oluşturulan diğer modeller (Farrell ve diğ., 1998; Grammatikopoulos ve diğ., 2006; Johnston ve diğ., 1999; Khoo ve Engelhorn, 2007) yapılan doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda Türk örnekleminde uyum sağlamadığı için açımlayıcı faktör analizi yapma ihtiyacı doğmuştur. Açımlayıcı faktör analiziyle maddelerin kaç faktörde toplandığını belirlemek amaçlanmıştır.

Faktör analizi yapabilmek için Nunnally (1978) ölçek madde sayısının en az 10 katı kadar örneklem gurubunun olması gerektiğini önermiştir. Bu çalışmada kullandığımız ölçek

28 maddeden oluşmaktadır ve 418 katılımcının verileri kullanılmıştır. Oblimin döndürme yöntemiyle yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda faktör yükü 0.32'nin altında (Tabachnick ve Fidell, 2012) olan 3 adet madde (Gündelik aktivitelerimi çeşitlendirmek istedim; Eğitsel deneyim elde edebilirim; Katılımcılarla tanışma ve etkinliklere katılma şansı bulmak istedim) çalışmadan çıkarıldıktan sonra 25 maddeden oluşan 5 faktörlü bir model ortaya çıkmıştır. Bu maddelerin uyumsuzluğuna kültürel farklılıklar neden olmuş olabilir. Bu modelde ortaya çıkan alt boyutlar sırasıyla amaçsal (6 madde), dayanışma (4 madde), bağlılıklar (6 madde), gelenekler (3 madde) ve yeni bir faktör olarak ortaya çıkan kişisel ilgidir (6 madde). Kişisel ilgi alt boyutundaki maddeler gönüllü olmada bireyin kendisinden kaynaklanan sebepleri içerdiği için bu ismi almıştır. Ayrıca kişisel ilgi alt boyutu ilgili literatürde de (Allen ve Shaw, 2009; Knoke ve Prensky, 1984) gönüllü motivasyonunu etkileyen bir faktör olarak kullanılmaktadır.

Yapısal eşitlik modellemesinin bir tipi olan doğrulayıcı faktör analizi gizil değişkenler/faktörler ve gözlenen ölçüm/göstergeler (test maddeleri, puanları, davranışsal gözlemler vb.) arasındaki ilişkileri belirlemektedir. Doğrulayıcı faktör analizi eldeki verilerin orijinal ölçekteki yapıyla uyumunu test etmektedir (Brown, 2006). Doğrulayıcı faktör analizinde model-veri uyumunun sağlanması için χ^2/df değerinin 5'ten küçük (Wheaton ve diğ., 1977) ve RMSEA değerinin ise 0.08'den düşük olması kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu belirtmektedir (Browne ve Cudeck, 1992; Jöreskog ve Sorbom, 1993). Bununla birlikte, CFI değerlerinin 0.90'ın üzerinde olması kabul edilebilir değer (Maruyama, 1998) ve TLI

değerinin ise 0.90'ın üzerinde olması kabul edilebilir değer (Meydan ve Şeşen, 2011) olarak belirtilmektedir.

Güvenirlik: Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı kullanılmıştır. Nunnally (1978)'e göre, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının 0.70 ve üzerinde olması ölçeğin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, gelenekler alt boyutu iç tutarlık katsayısının ($\alpha = 0.46$) düşük olması nedeniyle çalışmadan çıkarılmıştır. Sonuçta da çalışmaya 4 alt boyutta 22 madde dahil edilmiştir.

BULGULAR

22 madde için hesaplanan Cronbach alfa güvenirlilik katsayıları ölçeğin tümü için $\alpha = 0.91$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına göre ise amaçsal $\alpha = 0.90$, dayanışma $\alpha = 0.87$, bağlılıklar $\alpha = 0.75$ ve kişisel ilgi $\alpha = 0.79$ olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçek için kabul edilebilir iç tutarlık katsayıları göstermektedir.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi değeri 0.92 bulunmuştur. Bartlett testi sonuçları anlamlı sonuç ($\chi^2 = 5217.07$, $df = 231$, $p < .001$) göstermektedir. Bu verilere dayanarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu sonuçlar örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir. Faktör analiziyle maddelerin kaç faktörde toplandığını bulmak amacıyla öz değerleri ve açıklayıcı yüzdelerine bakılmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde öz değerleri 1'in üzerinde 4 bileşenin olduğu buradan da ölçeğin 4 faktörlü bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Birinci bileşene ait öz değer 8.89, ikinci bileşene ait öz değer 2.24, üçüncü bileşene ait öz değer

Tablo 2. SEGMÖ maddelerinin öz değerleri ve açıklanan varyans yüzdeleri.

Bileşenler	Öz değer	Açıklanan varyans %	Toplam %
1	8.89	40.39	40.39
2	2.24	10.16	50.56
3	1.21	5.48	56.03
4	1.14	5.19	61.22

1.21, dördüncü bileşene ait öz değer 1.14 olarak bulunmuştur. Ölçeğin dört faktörü toplam değişkenliğin % 61.22'sini açıklamaktadır.

Yapılan açımlayıcı faktör analizi oblimin dönüştürmesi sonucunda dört faktör yapısı belirlenmiştir. Faktör 1 altında yer alan 6 madde amaçsal, faktör 2 altında yer alan 4 madde dayanışma, faktör 3 altında yer alan 6 madde bağlılıklar ve faktör 4 altında yer alan 6 madde kişisel ilgi alt boyutunu oluşturmaktadır.

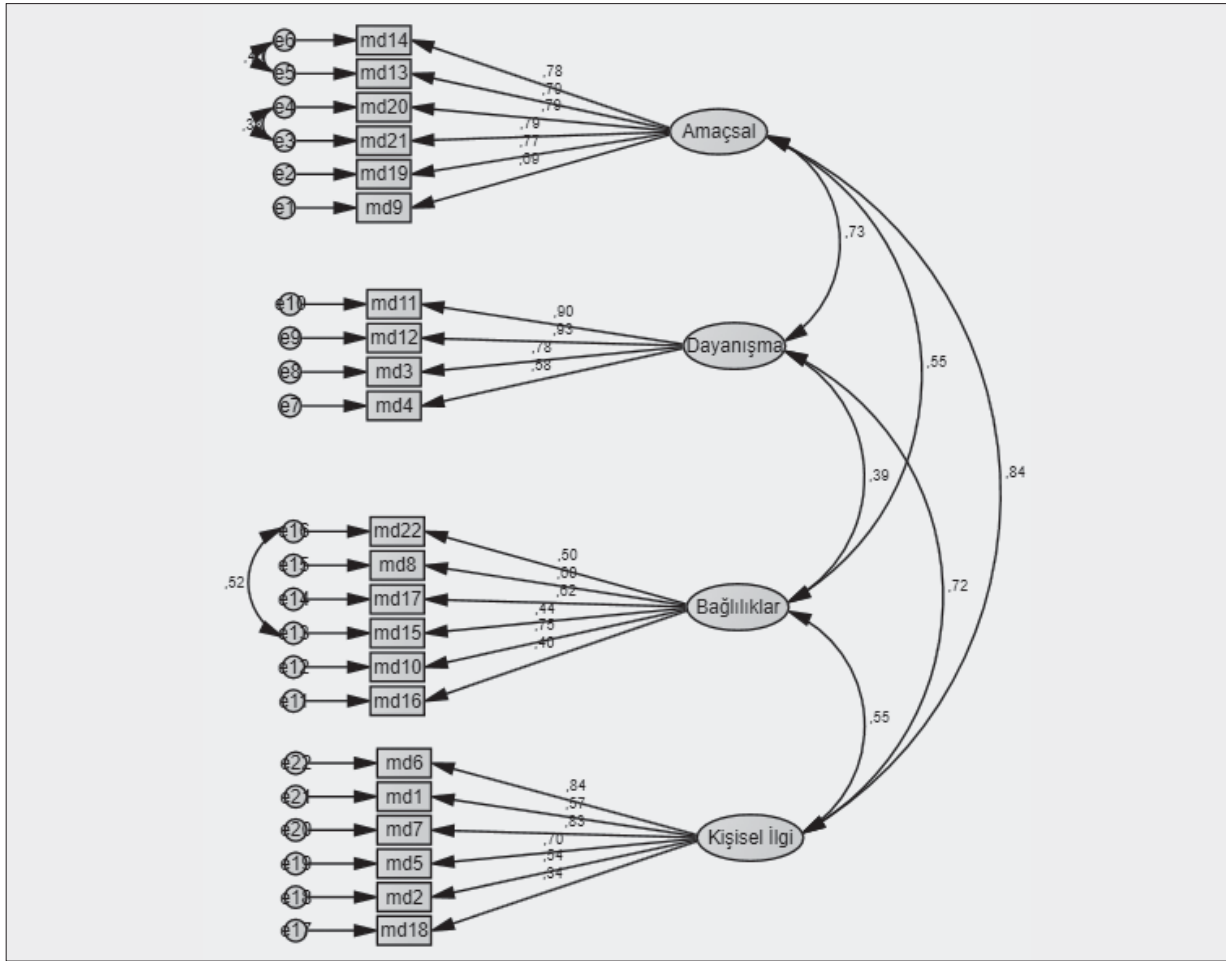
Tablo 2 incelendiğinde dört faktöre ait madde korelasyonlarının genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. SEGMÖ'de en düşük madde - ölçek korelasyonunun 18'inci maddede (0.33) olduğu, en yüksek madde ölçek korelasyonunun ise 11'inci maddede (-0.88) olduğu görülmektedir.

SEGMÖ geçerlik çalışması için yapılan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen diyagram Şekil 1'de verilmiştir.

Açımlayıcı faktör analiziyle belirlenen 4 alt boyutlu yapının uygunluğunu değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tablo 3'teki doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarında görülebileceği gibi, 22 maddelik SEGMÖ'de ($\chi^2(220) = 780.877$, $p < .01$) ki kare değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen sonuç modelin veri uyumunu göstermektedir. Bununla birlikte, model veri uyumuyla ilişkili olan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI= 0.908), Tucker-Lewis indeksi (TLI= 0.894) değerlerinin model veri uyumunu göstermektedir. Ayrıca kök ortalama kare yaklaşım hatasının (RM-

Tablo 3. SEGMÖ'nün faktör analizi sonuçları.

Maddeler	Amaçsal	Dayanışma	Bağlılıklar	Kişisel ilgi
14	.76			
13	.75			
20	.60			
19	.56			
21	.55			
9	.47			
11		-.88		
12		-.87		
3		-.67		
4		-.38		
22			.65	
8			.62	
15			.62	
17			.60	
10			.57	
16			.35	
6				.66
1				.59
7				.58
5				.48
2				.34
18				.33

Şekil 1. SEGMÖ'deki Sorulara Uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı.

Tablo 4. SEGMÖ için uyum iyiliği testlerine (Goodness of-Fit Indices) ilişkin değerler.

Chi-Square	SD	Chi-Square/SD	P-Value	CFI	TLI	RMSEA	90% C.I RMSEA
701.642	200	3.508	p< .01	.912	.898	.073	0.072-0.082

SEA = 0.073) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar model veri uyumuna ilişkin sonuçların tamamı ele alındığında, kurulan modelin veriyle uyum gösterdiğine ve bu nedenle de ölçeğin yapısal geçerliğe sahip olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, "Spor Etkinlikleri Gönüllü Motivasyon Ölçeği" (SEGMÖ)'nün Türkiye'de düzenlenen spor etkinliklerindeki gönüllüler için geçerliği ve güvenilirliğinin test edilmesidir.

SEGMÖ üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya dört faktörlü bir yapı çıkmıştır: amaçsal, dayanışma, bağılıklar ve kişisel ilgi. Bu yapı Farrell ve diğerleri (1998) tarafından Kanada'da ortaya konulan 28 maddeli ve dört faktörlü yapıya göre (amaçsal, dayanışma, bağılıklar ve gelenekler) farklılıklar barındırmaktadır. Johnston ve diğerleri (1999) Kanada örneğinde SEGMÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını tekrarlamışlar, devamında 28 maddeyi bağılıklar ve gelenekler boyutlarını birleştirerek 3 faktör altında toplamışlardır.

Ayrıca, bu sonuçlar farklı kültürlerdeki çalışmalarla karşılaştırıldığında, Yunanca versiyonunda Grammatikopoulos ve diğerleri (2006), Farell ve diğerleriyle (1998) aynı faktör yapısını bulmuş, fakat düşük yüklenen 10 maddeyi atıp 18 maddeli bir yapı ortaya koymuşlardır. Güney Afrika versiyonunda Surujlal (2010) 21 maddeli 4 boyutlu bir yapı ortaya koymuştur: Dışsal etki ve serbest zaman, etkileşim ve başarı, başkalarına yönelik motivasyon ve ilgiyi değiştirme. Malezya versiyonunda ise Khoo ve Engelhorn (2007) 26 maddeli 5 boyutlu bir yapı ortaya koymuştur. Diğer çalışmalardan farklı olarak Farell ve diğerlerindeki (1998) gelenekler boyutunu ikiye bölerek aile gelenekleri ve serbest zaman kullanımı boyutlarını oluşturmuştur.

Bu çalışmada ise SEGMÖ üzerinde yapılan geçerlik ve güvenirlik test sonuçları değerlendirildiğinde, 0.32'den düşük yüklenen (Tabachnick ve Fidell, 2012) üç adet madde ("Gündelik aktivitelerimi çeşitlendirmek istedim", "Eğitsel deneyim elde edebilirim" ve "Katılımcılarla tanışma ve etkinliklere katılma şansı bulmak istedim") çalışmadan çıkarılmıştır. Orijinal ölçekte bulunan gelenekler boyutu çalışmadan çıkartılmış ve faktör analizi sonucunda da yeni bir boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyuttaki maddelerin kişisel motivasyon ifadeleri içermesi ve gönüllü literatüründe de (Allen ve Shaw, 2009; Knoke ve Prensky, 1984) bunların "kişisel ilgi" olarak ifade edilmesinden dolayı bu isim verilmiştir. Bu araştırmalarda farklı faktör yapılarının ortaya çıkmasının nedeni gönüllülikle ilişkili kavramların algılanmasındaki kültürel farklılıklar olabilir.

Ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek için kullanılan iç tutarlık katsayılarına göre, Farell ve diğerleri (1998)'de amaçsal boyutu için $\alpha=0.86$, dayanışma boyutunda $\alpha=0.82$, dışsal gelenekler boyutunda $\alpha=0.65$ ve bağlılık boyutunda ise $\alpha=0.65$; Johnston ve diğerleri (1999) dayanışma boyutunda $\alpha=0.87$, amaçsal boyutu için $\alpha=0.82$, dışsal etki ve bağlılık boyutu için $\alpha=0.82$; Surujlal (2010) ölçeğin tümü için $\alpha=0.80$, ölçeğin alt boyutlarında ise dışsal etki ve serbest zaman boyutunda $\alpha=0.87$, etkileşim ve başarı

boyutunda $\alpha=0.83$, başkalarına yönelik motivasyon boyutunda $\alpha=0.76$ ve ilgiyi değiştirme boyutunda $\alpha=0.75$ olarak bulmuşlardır. Bu sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Belirtilen araştırmalar ve bu çalışmanın sonuçları Nunnally (1978)'in kabul edilebilir düzey olarak verdiği $\alpha=0.70$ 'e göre ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak SEGMÖ'nün Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir araç olduğu ve spor etkinliklerinde görev alan gönüllülerin motivasyonunu ölçmede kullanılabileceği kanıtlanmıştır.

İlerleyen araştırmalarda bu ölçek kullanılarak gönüllü motivasyonu; yaş, cinsiyet gibi değişkenler özelinde incelenerek çeşitli çalışmalar yapılabilir. Ayrıca bu ölçek farklı kültürler için farklı faktör yükleri ve boyutlar ortaya çıkarmıştır. Spor alanı dışındaki örneklemelerde de kullanılabilir ancak yapılacak bu araştırmalarda da geçerlik güvenirlik değerlerinin tekrar incelenmesi tavsiye edilebilir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Arş. Gör. Alper YILDIZ

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

E-posta: yalper@metu.edu.tr

Telefon No: +90 312 210 4024

KAYNAKLAR

1. **Adams A, Deane J.** (2009). Exploring formal and informal dimensions of sports volunteering in England. *European Sport Management Quarterly*, 9(2), 119-140.
2. **Allen JB, Bartle M.** (2014). Sport event volunteers' engagement: management matters. *Managing Leisure*, 19(1), 36-50.
3. **Allen JB, Shaw S.** (2009). "Everyone rolls up their sleeves and mucks in": Exploring volunteers' motivation and experiences of the motivational climate of a sporting event. *Sport Management Review* (Elsevier Science), 12(2), 79-90.
4. **Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB.** (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191.
5. **Brown TA.** (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. New York: The Guilford Press.
6. **Browne MW, Cudeck R.** (1992). Alternative ways of assessing model fit. *Sociological Methods & Research*, 21(2), 230-258.
7. **Caldwell LL, Andereck KL.** (1994). Motives for initiating and continuing membership in a recreation-related voluntary association. *Leisure Sciences*, 16(1), 33-44.
8. **Chelladurai P.** (2006). *Human Resource Management in Sport And Recreation*. Human Kinetics.
9. **Clary EG, Ridge RD, Stukas AA, Snyder M, Copeland J, Haugen J, Miene P.** (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality & Social Psychology*, 74(6), 1516-1530.
10. **Clary EG, Snyder M.** (1999). The motivations to volunteer theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 156-159.
11. **Cnaan RA, Goldberg-Glen RS.** (1991). Measuring motivation to volunteer in human services. *Journal of Applied Behavioral Science*, 27(3), 269-284.
12. **Doherty A.** (2009). The volunteer legacy of a major sport event. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1(3), 185-207.
13. **Esmond J, Dunlop P.** (2004). *Developing the Volunteer Motivation Inventory to Assess the Underlying Motivational Drives of Volunteers in Western Australia*. Perth: CLAN WA.
14. **Farrell JM, Johnston ME, Twynam GD.** (1998). Volunteer motivation, satisfaction, and management at an elite sporting competition. *Journal of Sport Management*, 12(4), 288.
15. **Getz D.** (1991). *Festivals, special events, and tourism*. New York. Van Nostran Reinhold
16. **Grammatikopoulos V, Koustelios A, Tsigilis N.** (2006). Construct validity of the special event volunteer motivation scale for greek volunteers. *Leisure/Loisir*, 30(1), 287-305.
17. **Johnston ME, Twynam GD, Farrell JM.** (1999). Motivation and satisfaction of event volunteers for a major youth organization. *Leisure/Loisir*, 24(1/2), 161-177.
18. **Jöreskog KG, Sörbom D.** (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language*. Scientific Software International.
19. **Khoo S, Engelhorn R.** (2007). Volunteer motivations for the Malaysian Paralympiad. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 4(3), 159-167.
20. **Knoke D, Prenskey D.** (1984). What relevance do organization theories have for voluntary associations? *Social Science Quarterly*, 65(1), 3-20.
21. **Maruyama G.** (1998). *Basics of Structural Equation Modeling*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.
22. **Meydan CH, Şeşen H.** (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
23. **Murrant G, Strathdee SA.** (1995). Motivations for service volunteer involvement at Casey House AIDS Hospice. *Hospice Journal*, 10(3), 27-38.
24. **Nunnally JC.** (1978). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
25. **Pi LL, Lin YH, Chen CY, Chiu JC, Chen YM.** (2014). Serious leisure, motivation to volunteer and subjective well-being of volunteers in recreational events. *Social Indicators Research*, 119(3), 1485-1494.
26. **Suruşlal J.** (2010). Volunteer motivation in special events for people with disabilities. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation & Dance*, 16(3), 460-474.
27. **Tabachnick BG, Fidell LS.** (2012). *Using Multivariate Statistics*. (6th ed.). Pearson Education.
28. **Volunteers: Helping to make the games happen.** (2012). <http://www.olympic.org/news/volunteers-helping-to-make-the-games-happen/168630>
29. **Wheaton DE, Muthen B, Alwin DF, Summers GF.** (1977). Assessing reliability and stability in panel models. *Sociological Methodology*, 8(1), 84-136.